

Irány a Dráva!

Vadon élménye élő folyók mentén

Pravac na Dravu!

Ugođaj divljine uz živeće rijeke

A projekt a Magyarország-Horvátország IPA Határon Átnyúló Együttműködési Programban, az Európai Unió társfinanszírozásával valósul meg.

Projekt sufinansira Europska unija u sklopu IPA prekograničnog programa Mađarska – Hrvatska.

Kedves Vendégeink!

Kevés olyan érintetlen táj maradt mára Európában, mint a Dráva folyó medencéje. A folyó javarészt szabályozatlanul, természetes medrében kanyarog, élővilága rendkívül gazdag. Ezen természeti értékeket hivatott megőrizni az 1996-ban létrehozott Duna-Dráva Nemzeti Park.

A Dráva-mente nagyszerű lehetőséget kínál az idegenforgalom egyre népszerűbb ága, az ökoturizmus számára. A Nemzetközi Ökoturisztikai Társaság 1991-ben fogalmazta meg a mai napig is általánosan elfogadott definíciót: „az ökoturizmus természeti tájakhoz irányuló, felelősségteljes utazás, mely megőrjí a környezetet és fenntartja a helyi lakosság jólétét.” E gondolatok szellemében kívánjuk segíteni a természeti értékek iránt fogékony kirándulókat, vízitúrázókat, kerékpárosokat, horgászokat, fotósokat és vadászokat.

Kiadványunk pontos információk nyújtására törekszik a természeti és kulturális látnivalókkal, a tanösvényekkel, a bemutatóhelyekkel és az igénybe vehető szolgáltatásokkal kapcsolatban. Négy külön alfejezetben ad tájékoztatást a Dráva magyarországi nyugati, középső és keleti szakaszairól, illetve a folyó horvát oldalának értékeiről.

A gazdagabb, teljesebb élmény érdekében mindenképp javasoljuk a túrázóknak, hogy egy-egy látnivaló felkeresése előtt az adott terület élővilágáról, a látogatás feltételeiről és módjáról, lehetséges szakvezetésekről, oktatási programokról a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságnál előzetesen tájékozódjanak.

Kellemes és hasznos időtöltést kívánunk!

Természeti értékek a Dráva mentén

Alegtisztább vízű nagy folyónk, a Dráva Zákány-Órtilos térségében lép be hazánkba, és Drávaszabolcsnál hagyja el országunkat. Partjai mentén megcsodálható a jobbára még háborítatlan ártéri élővilág. A kialakult holtágak és környezetük megannyi különleges növény- és állatfajnak adnak otthont, és békét, nyugalmat kínálnak a látogatóknak.

A tiszta, gyorsan áramló folyóvízben több, hazánkban csak innen ismert csiga-, kérész- és tegzes faj él. Külön ki kell emelni a drávai tegzest, melynek Földünkön egyedüli élőhelye a Dráva. Gazdag a folyó szitakötő faunája, melyben nemzetközi egyezményekkel védett fajok – pl. erdei szitakötő, sárgalábú szitakötő – is megtalálhatók.

A Drávában és mellékvízeiben a hazai halfajok mintegy 3/4-e megtalálható, melyek között 20 védett faj is szerepel. Különösen jelentős természeti érték a fokozottan védett magyar és német bucó, továbbá a védett felpillantó küllő, leánykoncér és botos kölönte. A Dráva a vízimadarak vonulásában és telelésében meghatározó jelentőségű: az őszi-tavaszi és különösen a téli időszakban több ezer vízimadár gyülekezik a folyón. Rendszeresen előfordul a területen több védett és fokozottan védett madárfaj (kis kárókatona, kis kócsag, nagy kócsag, halászsas, stb.).

A drávai zátónyszigetek igen értékes élőhelyek. A megtelepedő bokorfüzesekben él a védett parti fűz és a hazánkban csak itt előforduló csermelyciprus. A zátónyszigetek különleges fészkelő közösségének tagja a kis lile, a küszvágó csér és a ritka, Magyarországon másutt nem fészkelő kis csér. A folyót kísérő meredek partfalban több ezer pár parti fecske, illetve a színpompás jégmadár és gyurgyalag fészkel.

A folyót övező puhafaligetekben élő fontosabb védett növényfaj a kigyónyelv-páfrány, a magasszárú kocsord és a gyakran tömeges téli zsurló. Fontos természeti érték a magyar színjátászó lepke. E fűz-nyár erdők gazdag madárvilágából a fokozottan védett fekete gólya és rétisas érdemel említést.

A Dráva nyugati szakasza

Órtilos, ahol a Mura folyó a Drávába torkollik, a természetkedvelők, természetbúvárok paradicsoma. Innen indulnak a vízitúrázók kalandos, maradandó élményt nyújtó újtukra, és itt halad el a „Három folyó” nemzetközi kerékpártúra útvonala is.

A Szent Mihály-hegyen épült templomtól gyönyörű kilátás nyílik a kanyargó folyóra, a változatos arculatú ártéri erdőkre, apró zátonyokra és szigetekre. A hegyről az ártéren át vezet az Órtilos tanösvény, bemutatva a terület természeti értékeit. A Drávát kísérő magaspart órtilos szakaszának egyik legszebb panorámát nyújtó pontján találjuk a Fesztungot, az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékhelyét. A piros keresztrel jelzett túraútvonalon található az egykor Zrínyi Miklós által építtetett Új-Zrínyi-vár romjai, ahol a hazát a 17. században védelmező hadvezérnek állítottak emléket. Érdekes látványosságot jelentenek Órtilos közelében az 1950-es években épített, bunkerekből, géppuskafészekből és lövészárkokból álló „magyar Maginot-vonal” fennmaradt részei.

A Drávát kísérő dombsor kavicsstakaróján és az erre rakódott löszön egyedülálló növényvilág él. A terület gyertyános-tölgyeseiben, bükköseiben és égerligeteiben együtt fordulnak elő szubmediterrán, illetve hegy- és dombvidéki növényfajok. Az itt tenyésző hármalevelű fogasír, hármalevelű szellőrózsa és pofók árvacsalán a nemzeti park legjelentősebb botanikai értékei közé tartoznak. Magyarországon csak ezen a területen, a Dráva folyó szabadon maradt kavicszátonyain fordul elő a fehéres szirmú virágfüzérékkel díszlő csermelyciprus.

Zákány községet elhagyva Gyékényes településre érkezünk. Gyékényes ismert vonzereje a Kotró-horgásztó és -fürdő, mely nemzetközi hírű bűvár víz és rendszeresen ad helyet bűvár, hajómodellező és motorcsónak versenyeknek. A több mint 340 hektár felületű, kiváló vízminőségű bányató a kavicsbányászat során jött létre. A bűvárbázis területén felépült kilátótoronyból az egész tórendszer belátható. A szép természeti környezetet a triatlonisták is nagyra értékelik. Turisztikai látnivaló a település római katolikus temploma is. Zákánytól északra Somogybükkösdön érdemes felkeresni a Perczel-kastély védett parkját a pazar kilátásért és a ritka fafajok látványáért. A római katolikus templom, valamint a régi paraszti építészetet őrző vályogfalú, zsúpfedeles pincék tartoznak még a település látványosságai közé.

Érdemes kitérőt tenni a közeli Porrog és Csurgónagymarton települések közötti Ágneslaki Arborétumba, ahol a Dél-Dunántúl egyik legjelentősebb fafajgyűjteménye található.

A Csurgótól északra fekvő Csurgónagymartonban tekinthető meg az Ómági Panzió néprajzi kiállítása. Porrogszentpált elhagyva, Porrogszentkirályon át a jelentős kulturális szereppel bíró Csurgó városába érkezünk, melyet már 1019-ben egy oklevél is megemlít. A Festetics György gróf alapította református gimnáziumban sok neves tudós és művész megfordult. A gimnázium védett parkjában a városhoz kötődő több

hírességnek emléket állítottak, köztük a nagy magyar költőnek és írónak, Csokonai Vitéz Mihálynak is, aki itt írta meg és adta elő tanítványaival két drámáját. A régi iskolaépület ma a városi múzeumnak ad otthont. Említést érdemel még a látnivalók sorában a Szentlélek templom is.

A Csurgó és Gyékényes közötti területen a Duna-Dráva Nemzeti Parkhoz tartozó Lankóci-erdő őrzi az egykori ártéri élővilág mocsári, lápi és erdei társulásainak természeti kincseit, közöttük védett orchideákat. A mélyebben fekvő égerlápokat a magasabban fekvő területeken fokozatosan felváltják az égerligetek, a tölgy-kőris-szil ligeterdők, majd a gyertyános-tölgyesek. A térség botanikai ritkaságai a tavasi tőzike és a kockás liliom.

Csurgótól keletre haladva Senta községbe érünk, amely egykor királyi birtok volt. A települést körülvevő Kaszói-erdő rendkívül gazdag vadban. A kirándulókat kiépített erdei utak és Magyarország egyik legfiatalabb erdei vasútja várja.

A természet szépségei, nyugalma után vágyódók feltétlen keressék fel az őstermészet élő múzeumát, a Baláta-tó őslápot. A terület sajátos mikroklímája jégkorszaki és tropikus eredetű fajokat őriz. Rendkívül ritka madárvilága méltán vonzza a tudósokat és műkedvelő madarászokat egyaránt. Hazánkban csak itt él az aldrovanda nevű rovarfogó hínárnövény, mely a világon is csak 50 helyen fordul elő. Különleges jelenség az úszólápok létrejötte, ahol több védett növényfaj is tenyészik. A terület fokozottan védett, megközelítése kisvasúttal vagy a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság szakvezetésével lehetséges. A tavat áthatolhatatlan növényzet veszi körül, a vízfelület a közeli kilátótoronyból látható.

Csurgótól délkeleti irányba indulva Berzencére jutunk, ahol a kavicsos üledék bányászatának következtében több hektáros bányató alakult ki az úgynevezett garicsi területen. A patakok széles és mély árkain további számos halastó és víztározó található. Kiemelésre méltó a tájértékek sorából a település központi részén található középkori várrom, mely a palánk erősítésű vár téglafalú tornyának romját és a

„várdombot” foglalja magába. Épített örökségünk része a Festetics család vadász-kastélya, a barokk Szent Kereszt Felmagasztalása templom, az itáliai oltárképekkel díszített Szent Antal kápolna, a Jézus Szíve kápolna, valamint az Árpád téren levő Nepomuki szoborcsoport.

Somogyudvarhely mellett szintén több bányató keletkezett, melyek kedvelt horgász-helyek. A romániai Bögöz és Somogyudvarhely 1995 óta tartó testvéri kapcsolatának szimbólumaként erdélyi faragómesterek által készített székelykapu tekinthető meg a településen.

Takaros pincék sora és páratlan természeti környezet, szép kilátás fogadja a hegyekkel és bükkössel övezett Kerék-hegyre látogatókat Bélaváron. A Kerék-hegyen mindig találunk szőlősgazdát, aki pincehideg szomjoltóval kínálja a vendégeket. A falutól mindössze 500 méterre található holtágban jelenleg is kavicsbányászat folyik. A kitermelés után maradt bányató pedig a környékeliek kedvelt fürdő- és kirándulóhelye. Fontos esemény az évente, Szent Vid napján megrendezésre kerülő búcsú. A Kerék-hegy természeti értékeit, tájtörténetét, valamint a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi célú erdőkezelését mutatja be a Bélaváron 2010-ben létrehozott tanösvény, a „Vén Fák ösvénye”.

A Dráva középső szakasza

Bélavárt követően a Dráva folyó partján található Vízvár községbe érünk. A település helyén a 16. század közepén víz és mocsár által védett vár állt, melyet később felgyújtottak és elhagytak. A Drávától kissé távolabb az Öregtölgyes Parkerdő hatalmas tölgyeket és gyertyánokat rejt, de a kirándulók részére pihenőhelyek, a gyermekeknek szabadtéri játékok is rendelkezésre állnak.

A falu közepétől tanösvény vezet a vízútúra táborhelyhez, amely szép természeti környezetben, egy mellékág és kavicszátonyok ölelésében került kialakításra. Tájékoztató táblák segítségével megismerhetjük a legjellemzőbb ártéri fajokat. Egy másik mellékág mellett található az Igazgatóság kutatóháza, amely a természet értékei iránt érdeklődő amatőröknek, kutatóknak és horgászoknak nyújt bázishelyet.

Következő állomásunk az 1219-ből származó oklevélből ismert Heresznye, a drávai kenutúrák egyik legszebb pontja. A túra a folyót övező legmagasabb partfal (kb. 25 m) alatt haladva ér a falu határába. A partfalban több madárfaj költ telepesen, közöttük parti fecskék és gyurgyalagok. Szinte mindig láthatók fekete gólyák és a folyó felett köröző rétisasok. Szakvezető segítségével a magaspart tetejéről gyönyörködhetünk a kanyargó Dráva folyóban.

Az első hivatalos irat 1332-ben említi a következő települést, Bolhót. A községet az 1890-es évek végéig horvátok lakták. Legfontosabb eseményük az Anna napján megrendezett búcsú.

Utunkat folytatva Babócsára érkezünk, mely évszázadokkal ezelőtt a térség központja volt. Babócsa határában az Árpád-kori település (bencés monostor, ill. gótikus katedrális) romjai mellett számos török épületet (palota és egy gőzfürdő) is feltártak a 80-as évek közepén. Minderről a Basakert bejáratánál álló információs táblán olvashatunk bővebb tájékoztatást. Érdemes megtekinteni a szépen felújított hatalmas katolikus templomot.

A település Barcs felőli határában található a Babócsai Basakert Természetvédelmi Terület, mely méltán lehetne a világörökség része. Ez a narcisosz Európa legnagyobb vadvirágos kertje, vadon élő csillagos narcisz ekkora mennyiségben sehol másutt nem található meg. Minden tavasszal a védett csillagos narciszok virágpompája borítja be a területet.

A hajdani török település helyén elterülő 12 hektáros, Európában is egyedülálló narcisoszban minden év május első szombatján kerül megrendezésre a már nemzetközileg is ismert Narcisz Fesztivál és Narcisz Futás, utóbbi 14 km-es távon Barcstól Babócsáig tart.

A Dráva holtágai által körülölelt Erzsébet-szigeten feltétlenül keressük fel az Erzsébet-szigeti tanösvényt! A vasútállomás előtti utcából induló kb. három kilométeres út gépkocsival és kerékpárral is könnyen megközelíthető. Amíg elérjük az egyik lehangulatossabb ártéri sétautat, elhaladunk egy üde rét és a Mérus-erdőrezervátum között. A magaslesből távcső segítségével madarakat, szerencsés esetben vadmacskát is láthatunk.

Babócsától délkeleti irányban haladva Komlósdra érünk. A falu határában kőkorszakbeli régészeti leleteket is találtak. A közelben lévő dombon vár állt egykor, ahol Mátyás király korából származó pénzermék is előkerültek. A kétutcás település határában emelkedik a Betyár-hegy, melyen a legendák szerint Patkó Bandi, a híres betyár is gyakran megpihent.

Babócsa és Drávaszentes között kis kitérőt tehetünk Péterhida felé, hogy megtekintsük a tájházat, a harangtornyot és a Rinya folyó szabályozása után „munkanélkülivé” vált vízimalom romjait. A közelben a régi állattartás emlékét őrzi a gyönyörű fás legelő. Ezeket az egykor jellemző, erdőirtások nyomán kialakult legelőket ma az állatállomány megfogatkozása miatt többnyire mesterségesen kell fenntartani.

Komlósdon keresztül érünk Drávaszentesre, ahol 2004 őszén nyílt meg a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság Dráva Kapu Bemutatóközpontja. A Központban két vendégszoba várja a pihenni vágyókat.

A Bemutatóközpont területén 2008-ban nyílt meg a Dráva folyó természeti értékeit bemutató kiállítás. A kiállítóhelyen kávézó és étterem is üzemel. Az épületben kiadványokat, térképeket, ajándéktárgyakat vásárolhatunk, valamint kerékpár kölcsönzésre is lehetőség van. Külön vizesblokk áll rendelkezésre a sátrazó vendégek részére.

Az Igazgatóság munkatársai sokszínű programokat nyújtanak az előre bejelentkezett csoportok részére. A nyolcvanfős előadóteremben multimédiás előadások segítségével ismerkedhetnek a vendégek a térség természeti szépségeivel. Az épület mögötti állattartó telepen a látogatók szakvezetés keretében tekinthetik meg hazánk számos őshonos

háziállatfajtáját: mangalica sertéseket, hucul lovakat, racka és cikta juhokat, kecskéket, szamarakat és tyúkokat, valamint kísétálhatnak a réten legelő szürkemarha gulyához.

A Központtól indul a Drávaszentesi Üde Rétek tanösvény, amely a nedves rétek élővilágát tárja elénk. A tanösvény a madármegfigyelő toronynál végződik, ahol a tocsogókban madárvonuláskor ritka, védett fajok is láthatók. A Bemutatóközpont mögötti területeken 2007-től az Igazgatóság különleges rendeltetésű vadászterületet üzemeltet, ahol szívesen látja az érdeklődő belföldi vadászvendégeket. A területen gím-, dámszarvas, őz és vaddisznó is lőhető.

Utunk következő állomása Barcs, a Dráva „fővárosa”. Fő turisztikai vonzerejét természeti környezete jelenti, de a város is számos lehetőséget nyújt kellemes időtöltésre. A hídfő keleti oldalán folyami strand, vízisport telep, a központban a Barcsi Termálfürdő és Rekreációs Központ várja a vendégeket. Akik hajózni szeretnének, azok a kikötőből induló sétahajóról csodálhatják a Dráva folyót, és az út során bejárhatják a Csomoros-szigetet is.

A bátrabbak előzetes egyeztetés alapján a híd lábánál lévő vízisport telepről indulva rövid kenutúrárt tehetnek. A város kulturális látnivalói közé tartozik az 1806-ban épült Krisztus király római katolikus templom és a helyi történelmet bemutató Dráva Múzeum. A lovaglást szerető vendégeket a Hartmann Lovas Fogadó várja aktív pihenésre.

Barcstól északra található Csokonyavisonta. A település legismertebb vonzereje a Termál- és Strandfürdő, de ha itt járunk, vessünk egy pillantást a római katolikus és református templomokra, valamint Nagyatádi Szabó István, a Kisgazdapárt alapítójának szülőházára. Csokonyavisonta másik híres szülőtte Xántus János, akiről Karl May világhírű regényalakját, Old Shatterhand-et mintázta.

A község előtt a valaha jellemző külterjes gazdálkodás emlékét őrzi a védett fás legelő (Csokonyavisontai fás legelő Természetvédelmi Terület), ahol az árnyat adó hatalmas magányos öreg fák (közel hat méter kerületű törzsekkel) több védett madárfajnak (pl. fekete gólyák és rétisasok) nyújtanak élőhelyet, menedéket.

Utunkat Pécs felé folytatva érdemes megnézni a barcsi horgászpáradicsomot, a gyönyörű Kis-Bókot (a Dráva holtága), valamint a középrigóci kastélyt és parkját, mely ma kollégiumként működik.

Közvetlenül a 6-os út mellett (a második vasúti átkelő közelében) látható a kb. háromszáz éves Patkó Bandi fája, mely hazánk egyik legnagyobb kocsányos tölgye. Tőle nem messze gyönyörködhetünk a szintén védett Lant Alakú Feketefenyőben. A Rigócpatakon kialakított ún. 9-es tó kedvelt kirándulólé hely, mivel télen-nyáron gazdag madárvilágnak ad otthont.

A különleges természeti értéket jelentő Belső-Somogyi-homokvidék és a hozzá tartozó lápvilág sajátos hangulatú élőhelyegyüttese a Barcsi Borókás. Ennek területén a Darány közelében létesített parkolóból indul a Borókás tanösvény. Itt kellemes séta keretében, tájékoztató táblák segítségével ismerhetjük meg a terület sajátos élővilágát. Az értékes élőhely 2000-ben egy tűzvész során jelentős károkat szenvedett. Nyári időszakban a Borókásban legel az Igazgatóság fekete racka nyája. A térség élőhely-típusainak sokszínűségét bizonyítja a mészkerülő homoki gyepek, nyíres-borókások, homoki tölgyesek, láptavak, égeres láperdők jelenléte. Ez utóbbiban fordul elő a hazánkban másutt nem élő királyharaszt és a fűzlevelű gyöngyvessző. A láptavak leglátványosabb része a Tündér-

rózsás-tó, tele hínárnövényekkel, közöttük az impozáns és védett fehér tündérrózsával. A láptavak fokozottan védettek, csak szakvezetővel látogathatók!

Daránytól délre indulva Drávatamásiiba érünk. Ez a település a barcsi sétahajó végállomása. Evezős túrák alkalmával is érdemes itt megállni és az Igazgatóság Természetismereti Oktatási Központját felkeresni, ahol csoportoknak előzetes bejelentkezés után változatos programokat kínálnak. Kellemes kikapcsolódást kínál a holtágak felkeresése, amelyek kedvelt horgászhelyek. A Selymes Durbincs Ifjúsági Szálló kiváló hely erdei iskolák, táborok számára.

2006 nyarán Drávatamási közelében török korból származó emlékekre bukkantak a Dráva folyó mélyén. Több mint húsz bődönhajót, két vízimalom maradványait, valamint különböző használati tárgyakat talált a nemzetközi régészecsoport.

Kelet Dráva – Az Ormánság

A Dráva-síkon az egykori tölgy-kőriszsil ligeteredők napjainkra csak mozaikszerűen maradtak fenn. A folyó menti területek erdősültsége a honfoglalás idején 60-80 százalékos lehetett. A később kiirtott erdők helyén mocsárrétek alakultak ki, amelyeket kaszálással vagy legeltetéssel hasznosítottak. A Dráva-mentére is jellemző volt a vadgyümölcsök, a gyógynövények, a gombák gyűjtése, a méhészet, a pákászat, a halászat, a legeltető állattartás, a gyümölcsstermesztés, a keményfaligetekre alapozott hamuzsírforrás, a folyó menti puhafás erdőkhöz kapcsolódó kézművesség, a gyékény- és vesszőfonás, a nád sokféle hasznosítása, a teknővájás, a fakanálfaragás és a csónakkészítés.

Kastélyosdombó felől haladva Lakócsa községbe érkezünk, ahol megtekinthetjük a horvát nemzetiségi tájházat. A Lakócsától délre fekvő Szentborbáson az IPA Magyarország-Horvátország Kétnyelvű környezeti nevelés a Dráva-medencében elnevezésű projekt keretében új oktatóbázis valósult meg. A diákok megismerhetik a Dráva-menti területek természeti értékei mellett a két szomszédos ország határ menti vidékeinek kultúráját, néprajzát is. Az épület udvarán került sor 1996-ban a Duna-Dráva Nemzeti Park avatására. A ház melletti magasparról nagyszerű kilátás nyílik a hosszan kanyargó Dráva folyóra.

Felsőszentmárton rendezett főutcáján a népi építészet emlékeit, egy talpasházat és gazdasági épületeket láthatunk. A fa-

lutól délre található a Mrtvica-tó, melynek gazdag halállományában a horgászok is megtalálják örömeiket. A környék természeti értéke a helyi védett legelőerdő.

Ha észak felé haladunk, Markóc település közelében érünk egy helyi védettségű mocsárhoz, ahol a jellemző mocsári növény- és állatfajokkal találkozhatunk. Az ettől északra fekvő Dráva-fok határában helyi védelem alatt álló legelő található.

Dráva-fokon érdemes meglátogatni a katolikus templomot, a református templomot, valamint a Fodor Kúriában működő Ormánság Alapítványt, mely biogazdálkodással és alternatív erőforrásokkal kapcsolatos programokat nyújt a látogatóknak.

A Dráva-foktól keletre fekvő Bogdása kultúrtörténeti és képzőművészeti értékeinek sorában meg kell említeni az itt élő Szatyor Győző grafikus, faszobrász és népi iparművész által fából készített, népi motívumokat idéző köztéri emlékművét és a térség legrégebbi, XV. századi római katolikus templomát. Szatyor Győző műhelye előzetes bejelentkezés után látogatható. A település Faluháza jó állapotban megőrzött, régi tornácos parasztház.

A falu természeti értékét fás legelője és a közeli mocsár adja. Különlegességnek számít a település 400 éves facsoportja.

Utunkat tovább az Ormánság legjelentősebb települése, Sellye felé vesszük. A Köztársaság téren áll Sellye egyetlen műemlék épülete, a barokk stílusú Draskovich-kastély. A kastélyt övező parkot, mely szabadon látogatható, jelenleg 355 fajfa ékesíti. Kanadától Kínáig szinte valamennyi jellemző fenyőféle megtalálható itt. A kastély előtti téren található a Kiss Géza Ormánsági Múzeum, udvarán megtekinthető egy talpasház, amelyet Csányosztróból telepítettek ide. A portán kívül látható a gyöngyfai harangláb. Ne feledkezzünk meg az ország egyetlen háromtornyú, neogót műemlék templomáról. Feltétlenül érdemes felkeresni a Strand- és Termálfürdőt, valamint a Csónakázó-tavat is. A város turisztikai információs irodájában az érdeklődők széleskörű tájékoztatást kaphatnak a helyi nevezetességekről, rendezvényekről.

A fürdő melletti Hársfa kemping sétakocsikázásra, lovaglásra, kerékpározásra biztosít lehetőséget az ezer szépséget rejtő Ormánságban.

Sellyéről a Dráva irányába indulva Drávaiványiba érünk, melynek legfőbb nevezetessége az Ormánság egyik legszebb festett kazettás mennyezetű református temploma. Mennyezetét 167 festett fakazetta díszíti. Különlegessége, hogy itt található az egész Ormánságban az egyetlen figurális ábrázolás. A kerékpáros turisták számára kialakított fogadóállomáson parkolásra, tisztálkodásra, valamint kempingezésre is lehetőség nyílik.

Drávasztára felé érdemes kitérőt tenni Révfaluba, az egyetlen településre, amely a Duna-Dráva Nemzeti Park területén található. Az ártérből kissé kiemelkedő dombon álló településnek ma már nincs állandó lakója, üdülőfaluvá vált.

Visszakanyarodva eredeti útirányunk felé, Drávasztárára érkezünk, ahol a horvát kultúra ápolását szolgáló emlékszoba az egykori élet tárgyait mutatja be. Mindenképp érdemes megtekinteni a kikötőt, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik a Dráva folyó egyik nagy kanyarulatára. A kikötő kedvelt horgászhely. Nyáron Drávaszabolcs felől sétahajóval is érkezhettek ide a látogató csoportok. A Seoska vendéglőben tájjellegű horvát ételeket fogyaszthatunk, valamint lovaskocsit bérelhetünk. A lovaskocsi a közeli Drávaiványi templomba is elviszi a vendégeket.

A faluba érve öreg kocsányos tölgyek fogadnak bennünket. A közelben található természeti érték a Vájás-holtág, értékes és jellegzetes ártéri élővilággal, köztük a fokozottan védett rétisassal, barna kányával és a védett mocsári nőszőfűvel.

Észak felé indulva Hirics településen át az Ormánság fővárosának tartott Vajszlóra érünk, mely a legrégebbi honfoglalás kori községek egyike. A település központjában álló Kodolányi János Emlékkönyvtár és Múzeum az író pályáját és egy XX. század eleji erdészeti hivatalt mutat be. A XVIII. századból valók a közelben található római katolikus templom és a református templom. A vidék híres a vajszlói dinnyéről.

Vajszló határában egyesülnek most már szabályozott medrekben a Fekete-víz és az Okor. A környéken természeti értéket képvisel a fás legelő és a Bükkhát erdőrezervátum egy része. A környék madárritkaságai közé tartozik a fokozottan védett vörös kánya és a fekete gólya.

A környéken található Kóróson, Adorjáson, Kémesen és Kovácshidán szintén érdemes megtekinteni a kazettás mennyezetű református templomokat. Kémesen emellett lehetőség nyílik a tájház megtekintésére is.

A közeli Cún és Szaporca településektől déli irányban található a Duna-Dráva Nemzeti Park egyik legértékesebb területe, a Cún-Szaporcai holtág. Nyílt vízfelülete nagyon kicsi, főként nádasok és bokorfüzesek borítják, ami azonban kiváló élőhelyet jelent a változatos állatvilág számára. Jellemzőek azonban a fűz-nyár ligeterdők és a keményfaligetek is. Madárvilágát tekintve is fontos élőhely a holtág. Él itt fokozottan védett szürke és vörös gém, törpegém, bölömbika, gyurgyalag.

Cún település esőbeállóval ellátott túraállomásán a kerékpáros turisták számára nyílik pihenési lehetőség. Tovább haladva a gyógyfürdőjéről híres Harkányon át jutunk Siklóásra. A város legjelentősebb műemléke a vár. A helyreállított Malkocs-bej dzsámi a török időköt idézi. Megtekinthető a szerb ortodox templom, melynek ikonosztáza egyedülálló. A városban termálfürdő is működik. A siklósi várhegy délkeleti részén áll a középkori eredetű plébániatemplom, a hozzá csatlakozó kolostorral. A kolostor ma Kerámia Alkotóház, állandó kiállítással.

A közeli Máriagyűd híres búcsújáró hely. A kegytemplomtól keletre van a Szentkút, amelynek vizét egykor a híres gyűdi korsókban vitték haza a zarándokok. A túrázókat új, jellegzetes külsejű létesítmény szolgálja vizesblokkokkal és szabadtéri pihenőhellyel.

Ha Harkánytól dél felé kanyarodunk, Drávaszabolcsra érkezünk. A második világháborúban felrobbantott híd helyett épített Dráva-hídat 1974-ben adták át, ekkor nyílt meg a mai határállomás, amely hivatalos vízi határátkelőhely is. A határállomás előtt várja a Dráva sajátos hangulatát a folyóról élvezni vágyókat a Szirén sétahajó. A hajózás után érdemes a Villány-Siklósi Borút egyik pincéjét is meglátogatni.

Drávaszabolcstól kelet felé haladva Gordisán át Mattyra érkezünk. A Mattyi-tó horgászásra és vízi sportolásra egyaránt alkalmas. A közeli Lantos Tanya hagyományos magyar paraszti udvarral, különböző programokkal és jóízű ételekkel fogadja vendégeit.

A Dráva felé indulva keressük fel a Mattyi Madár Emlékparkot, ahol a hazánkban már nem fészkelő, egykor honos madarak emlékére állított kopjafákat tekinthetjük meg. A folyóparton várja látogatóit a Keselyősfapusztai tanösvény, melyről ráláthatunk a túlsó parton található Kormorános erdőrezervátumra, és a névadó lármás kormorán telepekre. Már messziről látható a fokozottan védett Szársomlyó hegy. Tetejére a középkorban vár épült, romjai ma is fellelhetők.

A már korlátozott mészkőbányászat által veszélyeztetett terület több olyan fokozottan védett fajnak ad otthont – közöttük a magyar kikericsnek, a korongos lucernának, az apró vajvirágnak, a házi kövirózsának és a haragos siklónak –, melyek hazánkban csak itt élnek. A hegy fokozottan védett, csak a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság szakvezetőjével látogatható.

A Szársomlyó hegy keleti lábánál, a Villány felé vezető úton található a Nagyharsányi Szoborpark, ahol szabadtéri szoborkiállítás tekinthetnek meg a látogatók. A déli lejtőkön hagyományosan jó minőségű vörösborot adó szőlőfajtákat termesztene. Úticélunk a Villány-Siklósi Borút egyik következő állomása, Villány, mely elsősorban vörösboráról híres, el is nyerte a Szőlő és a Bor Városa címet. A boron kívül a panziókban és vendégházakban szálláslehetőség is biztosított. A műemléki pincesorok között találjuk a Bormúzeumot, ahol az egykori dézsmapincében mutatják be a régi borászat eszközeit és hagyományait. A település római katolikus temploma a XV. században épült. A templom mögött található Templom-hegyi kőbánya természetvédelmi terület, ahol a geológiai értékeket bemutató tanösvény várja a látogatókat.

A Dráva horvátországi szakasza Őrtilostól a torkolatig

A Dráva az egyik utolsó megőrzött síkvidéki folyó Európában: mellékágai, zátonyai, vadregényes részei lenyűgözőek.

A Mura torkolata után a Dráva kiszélesedik és meanderező síksági folyóvá válik. A folyó „igazi arcát” a nyári hónapokban mutatja. Amikor a víz visszahúzódik, előbukkannak a varázslatos kavicszátonyok, melyek a Dráva szimbólumaivá váltak.

Ezek a zátonyok a ritka kis csér fészkelőhelyei. A kaproncai térségben a régi folyókanyarulatokból mellékágak jöttek létre, melyek az egész folyó mentén itt maradtak meg a leginkább eredeti állapotban. Az egyik ilyen mellékágat Komatnica és Gabajeva greda közelében találjuk. Egyes részeken ezek a mellékágak olyan szélesek, hogy könnyen akár a Dráva fő medrévé válhatnak. A mellékág és a főmeder közti területen erdők, legelők, ligetek mozaikos élőhelyei váltakoznak, ahol őzek és gémekek tanyáznak.

A mellékág közvetlen ölelésében található Novačka falu szétszórt házai, melyek az egykori állattartók nyári táborhelyein épültek. Az ősi tájat és a folyó mellett élő emberek mindennapjait örökítették meg a horvát naiv festők. Mijo Kovačić képein látható, hogy a Dráva-menti emberek hogyan éltek a folyó adottságaival – nádat, gyékényt vágtak, halásztak és madártojásokat gyűjtöttek a nádasokban költő madarak fészkeiből. Naiv festőket az egész Dráva-mentén találunk, közülük a legtöbben Hlebine településen élnek, ahol két művészeti galéria is működik.

Tovább haladva a folyó mentén kocsányos tölgyesek jelennek meg. A 3500 hektár kiterjedésű répási erdő faóriásai itt akkorára nőnek, mint sehol másutt Horvátországban. A Dráva mentén a magyar országhatár mellett található az egyik legjobban megőrzött holtág, sűrű erdővel körülvéve. A holtág félkör alakú, és a folyó egyik meanderéből alakult ki, ami a Dráva mederváltoztatása során jött létre. Gémek, récék, szárcsák, teknősök, halak és sok más faj számos egyedé népesítette be. A holtágot lassan elfoglalja a vízinövényzet és jó úton jár, hogy száz év múlva ismét erdővé váljon. Addig a tündérrózsa, a vizitök, a nád, a gyékény és a közönséges rence fogja ékesíteni ezt a vizes élőhelyet.

A folyó tovább kanyarogva folytatja útját mellékágakon és holtágakon keresztül. Továbbra is a természet az úr, csak néha tűnik fel egy ház, egy horgász vagy egy szántóföld. Meredeken emelkedik a magasba a bal oldali partfal Vízvárnál. A széles jobb part pedig egy évszázaddal ezelőtt még a „Horvát Szahara” volt – a nagy kiterjedésű Dráva-menti homokos területeket (Podravski peski) a folyó hordaléka alakította ki az utolsó eljegesedést követően. Ezt a homokot a jég olvadása során működő eróziós erők hozták létre és a Dráva szállította ide. Pitomača községnél lassan változik a hordalék összetétele – a kavics mind ritkább, és mind gyakrabban keveredik homokkal. Ilyen partokat találunk Križnica-nál, ahová gyalog egy függőhídon keresztül juthatunk el. A folyó itt különlegesen meanderezett, az emberi kéz ujjaira emlékeztető alakot írt le medrével. Ma ezek holtágak, míg a Dráva közvetlenül mellettük folyik el. Ez a kis horvát terület a Dráva bal oldalán található és a helybéliek mellett egyre több turista látogatja.

Verőcétől a Dráva meglehetősen egyenes folyású, a 19. század során végzett folyószabályozások eredményeképp. A mélyebb meder miatt a folyó itt szinte egész éven át kisebb hajókkal járható. A folyót mindkét oldalról tarka szántóföldek határolják, azonban a folyót kísérő keskeny erdősáv a víz mellől azt a benyomást kelti, mintha erdős területen keresztül folyna. A térképeken, műholdfelvételeken még fellelhetők a félhold alakú holtágak, mint szántóföldekkel körülvett kis oázisok. Ezek különösen gyakoriak Novi Gradec és Detkovac között. A közeli Budakovac helységnél a Természetvédelmi Világalap (WWF) és az ENSZ Fejlesztési Programja (UNDP) programot indítottak el e holtágak, mint fontos víztisztítók revitalizációja érdekében. A holtágak azonban kiszáradnak, mivel a szabályozások miatt a talajvíz szintje csökken. Maga Budakovac is a holtágon belül és a körül épült, a falu meanderen belüli részét úgy hívják, hogy „Pest – Pešta” a falu magyar lakosai miatt. Sopje településnél egy gyönyörű homokos strand és kirándulóhely található. A híd és a közeli határátkelőhely már Donji Miholjac közelségét jelzik. Itt található a Mailáth-kastély. A nagy halastavak a gazdaság fontos tényezői, de emellett a biológiai sokféleség is jelentős itt. A közelben található a kis madárrezervátum, a „Potpanj”.

A hetvenedik folyamkilométernél a Dráva eltávolodik a magyar-horvát országhatártól, a folyó bal partján kezdődik a horvátországi Baranya, mely követi a folyót egészen a Dunába torkollásáig. A Dráva ezen a szakaszán ismét természetessé és dinamikussá válik. Szélesedik és ismét meanderezik, tágas rétek, erdők szegélyezik. Mellékágak és szigetek teszik változatossá a folyó menti tájat. Alacsony vízállásnál a homokzátonyok különleges látványt nyújtanak, emellett a gémekek, barázdabillegetők, lilék itt keresik táplálékukat és gyakran költőhelyeiket is itt alakítják ki.

A lakó- és mezőgazdasági területek távolabb vannak, egyedül Belišće és Nard települések esnek közelebb a folyóhoz. Belišće kisvárosán a Dráva és a Karasica is átfolyik, a külvárosi részeken pedig a Vučica folyó. Belišće a drávai vízisport központja, itt fejlesztette tudását és technikáját az egyik legnevesebb horvát kenus, Matija Ljubek. Tovább haladva a folyó jobb partján, a Karašica megközelíti a Drávát, de csak néhány kilométerrel távolabb ömlik bele. A Josipovac-nál elhelyezkedő hétvégi házak és a mind sűrűbb csónakforgalom jelzi, hogy a folyó Varasd után megint egy nagy városhoz, Eszékhez ér. A 18. századi szlavóniai barokk várnegyed ma Eszék éjszakai életének központja. A vár fényárban úszik a folyó partján, míg a mai városközpont párszáz méterre van a folyótól. Varasddal ellentétben Eszék a folyóra épült, és a lakosok is közel állnak hozzá, kötőd-

nek a partjaihoz, a part menti sétányokhoz és a kis kikötőhöz. A lehorgonyzott hajókon működő éttermekből lehet tökéletesen élvezni a folyót. A túlsáton uszoda, a Kopica strand és az állatkert kapott helyet, ahová egy gyalogos hídon keresztül, vagy a kis komp segítségével juthatunk el.

Eszék után a Dráva 19 kilométert tesz meg, míg a Dunába torkollik. Bal partján a vadregényes Kopácsi-rét helyezkedik el, jobb partján, a Nemetin falucskánál található folyami kikötő után ártéri erdők húzódnak. A tavaszi áradások során a folyó ősi képét láthatjuk, a folyó vize számos mellékágat tölt fel, elárasztja az erdők nagy részét, az erdőbe csak csónakkal lehet bejutni. A folyó jobb partján, a torkolatnál található az „Ušće” üdülőtelep. Ez a kis üdülőtelep a múlt század ötvenes éveiben alakult ki és gyorsan híre ment a horgászok között. A Duna és a Kopácsi-rét közelsége miatt ez a vidék hihetetlenül gazdag halban. Ma a torkolatnál egy jó halászlé mellett számtalan történetet lehet hallani a hatalmas fogásokról, az egyes horgásztechnikákról.

Végül, a „hosszú utazást” követően a Dráva beleömlik a Dunába. A levegőből jól látszik, hogy még nem adja meg magát, sötét, de tiszta vize sokáig ellenáll a Duna barna vizének.

A Kopácsi Rét Természeti Park ártéri erdeinek közvetlen közelében elhelyezkedő Zlatna Greda jól felszerelt ököcentruma tartalmaz programok helyszínét. Fedett szabadtéri pavilon, egy 30 és egy 50 fős oktatóterem áll a csoportok rendelkezésére. A résztvevők szervezett terepi programokon ismerhetik meg a terület szűkebb és tágabb környezetének természeti értékeit, történelmét, földrajzát, gasztronómiai különlegességeit.

Malo je krajobraza u Europi ostalo očuvano u prirodnom stanju kao što je to dolina rijeke Drave. Dijelom svoga toka Drava nije regulirana, teče i krivuda u prirodnom koritu, a živi je svijet iznimno bogat i raznolik. Radi očuvanja i zaštite ovih prirodnih vrijednosti rijeke Drave 1996. godine osnovan je Nacionalni park Dunav-Drava.

Područje uz Dravu pruža fantastične mogućnosti za razvoj ekološkog turizma, posljednjih godina sve popularnije grane turizma. Međunarodno Eko-turističko udruženje je 1991. godine dalo definiciju koja je još i danas prihvaćena: „Eko-turizam je putovanje u prirodne krajobraze koje podrazumijeva potpunu odgovornost za očuvanje i zaštitu prirode i okoliša, a koje unaprjeđuje životni standard lokalnog stanovništva”. U skladu s ovom idejom želimo pružiti pomoć svima koji su zainteresirani za prirodne vrijednosti: izletnicima, biciklistima, ribičima, fotografima i lovcima.

Ovo izdanje pruža točne informacije o prirodnim i kulturnim vrijednostima koje zavrjeđuju pozornost, o poučnim stazama, izložbenim prostorima i o uslugama koje su na raspolaganju posjetiteljima. Tekst je podijeljen u četiri poglavlja

od kojih su tri posvećena zapadnom, srednjem i istočnom dijelu toka Drave u Mađarskoj, a u jednom poglavlju sažete su informacije o prirodnim vrijednostima ove rijeke na hrvatskoj strani. Radi bogatijeg i potpunijeg doživljaja predložimo izletnicima da prije nego što krenu u posjet nekom od navedenih područja, u Upravi Nacionalnog parka potraže obavijesti o živom svijetu, o uvjetima i načinima posjeta, o uslugama stručnih vodiča, te o nastavno-obrazovnim programima.

Želimo vam da vrijeme provedete ugodno i korisno!

Prirodne vrijednosti uz Dravu

Velika rijeka s najčišćom vodom, Drava na područje Mađarske stiže kod mjesta Zákány i Órtilos, a napušta je kod mjesta Mać (Matty). Duž obala Drave posjetitelji se mogu diviti netaknutom živom svijetu plavnih područja rijeke. Rukavci i mrtvaje pružaju staništa mnoštvu rijetkih biljaka i životinja, a posjetiteljima ugođaj mira u divljini.

U rijeci brzog toka, u čistoj prozirnoj vodi žive mnoge vrste beskralježnjaka (npr. puževi, vretenci, tulari) koje se u Mađarskoj samo tu nalaze. Posebno treba istaknuti vrstu dravski tular, kojoj je jedino poznato nalazište na svijetu uz Dravu. Bogata je fauna vretenaca, od predstavnika treba spomenuti vrste zaštićene međunarodnim konvencijama, npr. rogati regoč, dravski regoč i potočni regoč. U Dravi i pritokama živi 63 vrste riba (što iznosi 3/4 od ukupnog broja ribljih vrsta koje žive u Mađarskoj), a među njima su 20 zaštićenih vrsta. Iznimnu prirodnu vrijednost predstavljaju zaštićene vrste kao npr. tankorepa krkuš, plotica i peš, te strogo zaštićene vrste kao što su npr. veliki i mali vretenac.

Drava ima presudnu ulogu u kretanju i zimovanju barskih ptica: pri proljetnoj i jesenjoj seobi na rijeci se okuplja više tisuća ptica. Redovito se pojavljuju zaštićene i strogo zaštićene vrste (npr. patuljasti kormoran, mala bijela čaplja, velika bijela čaplja, bukoč).

Za Dravu su svojstveni zatonski otoci, izuzetno vrijedna staništa na kojima se mogu naći rijetke zaštićene vrste npr. kebrač, kojem je tu jedino poznato nalazište u Mađarskoj i pepeljasta vrba. Na šljunkovitim i pjeskovitim sprudovima i otocima među gnjezdaricama su kulik slijepčić, obična čigra te mala čigra koja se ne gnijezdi nigdje drugdje u Mađarskoj. Na nekim mjestima rijeku prati visoka obala, okomiti lesni zid u kojem se nalaze pojedinačne duplje vodomara, ptice raskošnih boja, te kolonije bregunica i pčelarica.

U plavnim šumama mekih listača rastu neke zaštićene vrste npr. ljetni jednolist, visoka pukovica i zimska preslica koja se često pojavljuje u ogromnim populacijama. Važna prirodna vrijednost je leptir frejereva preljevalica. U vrbovo-topolovim šumama od bogatog ptičjeg svijeta posebno treba pomenuti strogo zaštićene vrste crnu rodu i štekavca.

Zapadni dio toka Drave

Órtilos, gdje se Mura ulijeva u Dravu, omiljeno je mjesto ljubitelja prirode i prirodoslovaca. Sa ovog mjesta polaze izletnici na svoju veliku i nezaboravnu avanturu spuštanja kanuom ili čamcem niz Dravu, a tuda prolazi i biciklistička staza, dionica međunarodne rute „Tri rijeke”.

Sa zvonika crkve izgrađene na brdu Svetog Mihovila pruža se divan pogled na krivudavu rijeku, na plavna područja pokrivena raznolikim šumama, na sitne sprudove i otočiće. Poučna staza vodi s brda kroz plavna područja i prikazuje ljepote krajolika oko Órtilosa. Na jednom od mjesta gdje se s visoke obale pruža najljepši panoramski prizor, smješten je „Fesztung”- spomen-obilježje posvećeno sjećanju na mađarsku revoluciju i oslobodilačku borbu 1848. godine.

Na turističkoj stazi označenoj crvenim križom nalaze se ruševine „Nove utvrde Zrinskog”, gdje je postavljeno spomen obilježje Nikoli Zrinskom, branitelju domovine u 17. stoljeću. U okolici Órtilosa zanimljivi su ostaci bunkera i puškarnica građenih 1950-ih godina, na dijelu tadašnje „mađarske Maginot-crte”.

Na lancu brežuljaka koji prate Dravu, na šljunkovitom tlu pokrivenom nataloženim lesom razvijen je jedinstven biljni pokrov. U ovom području u bukovo-hrastovim, bukovim te u šumama johe pojavljuju se submediteranske vrste skupa s biljkama brdsko-planinskih (montanih) područja. Ovdje rastu trolisna režuha, trolisna šumarica i velika mrtva kopriva, koje spadaju među najznačajnije botaničke vrijednosti Nacionalnog parka. U Mađarskoj samo na ovom području, na neobraslim šljunkovitim sprudovima Drave raste kebrač, pionirski grm s sitnim bijelim cvjetićima skupljenim u uspravne grozdastolike cvati.

Prošavši kroz naselje Zákány stižemo u Gyékényes u čijoj okolici se nalazi jezero na iskopu šljunka, čija je površina veća od 340 ha, s vodom izuzetno visoke kvalitete. Jezero Kotro ima međunarodni ugled kao mjesto gdje se redovito održavaju natjecanja ronilaca, brodomodelara i utrke motornih čamaca. S vidikovca izgrađenog u blizini mogu se promatrati jezero i okolica. Zbog lijepog prirodnog okruženja ovo je mjesto omiljeno među ljubiteljima triatlona. Među turističke atrakcije ovog naselja spada i katolička crkva.

Sjevernije od Zákányja u selu Somogybükkösd vrijedi posjetiti zaštićeni park dvorca Perczel s rijetkim vrstama drveća, a uz to iz parka se pruža divan pogled na krajolik. Među turističkim zanimljivostima ovog sela su rimokatolička crkva, podrumi s trščanim krovom i kuće od naboja sagrađene u stilu tradicionalnog seoskog graditeljstva.

Vrijedi svratiti u obližnji Ágneslaki Arboretum koji se nalazi između sela Porrog i Csurgónagyarton. U ovom parku rastu brojne vrste drveća i smatra se da je tu jedna od najvećih zbirki drveća u cijelom Južnom zadunavlju.

U mjestu Csurgónagymarton, sjeverno od gradića Csurgó u pansionu Ómági može se pogledati izložena etnografska zbirka.

Ostavivši za sobom Porrogszentpál i prošavši kroz Porrogszentkirály stižemo u grad Čurgo (Csurgó) koji predstavlja kulturno središte ovog područja. Naselje se prvi put pominje u povelji davne 1019. godine. Kroz reformatorsku gimnaziju koju je utemeljio Grof György Festetics prošli su mnogi znanstvenici i umjetnici. U zaštićenom parku gimnazije postavljeni su spomenici mnogim znamenitim ljudima, među kojima je Mihály Csokonai Vitéz, koji je ovdje napisao i skupa sa svojim učenicima prikazao dvije svoje drame. Stara školska zgrada danas služi kao gradski muzej. Među znamenitosti grada spada i crkva „Svetog Duha” („Szentlélek”).

Između naselja Csurgó i Gyékényes nalazi se šuma Lankóci koja pripada Nacionalnom parku Dunav-Drava. U ovoj se šumi čuvaju prirodna blaga nekadašnjih močvarnih područja, živi svijet cretova i šuma, a među ostalim rijetkim vrstama su i zaštićene orhideje. Šumu joha na cretu koja se razvija u udubljenjima postupno zamjenjuju hrastove, jasenove i brijestove šume, a zatim hrastovo-grabove šume. Botaničke rijetkosti ovog kraja su proljetni drijemovac i obična kockavica.

Nastavljajući put od naselja Csurgó prema istoku stižemo u naselje Szenta, koje je nekada bilo kraljevski posjed. Šuma Kaszó koja okružuje ovo naselje veoma

je bogata divljačima. Kroz šumu vode staze, a izletnike očekuje i nedavno izgrađena uskotračna željeznica. Sve su popularnije i ovdašnje jahačke ture.

Oni koji žele uživati u miru iskonske prirodne ljepote svakako bi trebali potražiti jezero Baláta, koje poput muzeja čuva prastare oblike biljnog pokrova. Zahvaljujući specifičnoj mikroklimi ovdje su opstale vrste porijeklom iz ledenog doba skupa s tropskim vrstama. Ovdje živi izuzetno bogat i zanimljiv ptičji svijet za koji su zainteresirani ljubitelji prirode, amateri jednako kao i znanstvenici. U Mađarskoj samo tu živi aldrovanda, vodena biljka mesožderka koja u klopke hvata sitne kukce. U cijelom svijetu poznato je svega 50 nalazišta ove vrste. Osobita pojava je nastanak plovećih cretova, na kojima rastu mnoge zaštićene vrste. Područje je strogo zaštićeno, prilaz jezeru je moguć uskotračnom željeznicom uz pratnju stručnog vodiča iz Nacionalnog parka Dunav-Drava. Jezero je okruženo neprohodnom vegetacijom, a površina otvorene vode na jezeru se može promatrati s obližnjeg vidikovca.

Krenuvši iz naselja Csburg u pravcu jugoistoka stižemo u Berzence, gdje je na tzv. području Garics uslijed iskopa šljunka nastalo jezero površine više hektara. U ovom su području produbljivanjem i proširivanjem potočnih dolina stvorena brojna akumulaciona jezera i ribnjaci. Među krajobrazne vrijednosti možemo ubrojiti ruševine srednjovjekovne utvrde u središnjem dijelu naselja koje se sastoje od ostataka kule građene od opeka i pojačane drvenim konstrukcijama, te uzvišenja na kojem je stajala utvrda. U arhitektonsko nasljeđe ubraja se lovački

dvorac grofovske obitelji Festetics, barokna crkva „Preuzvišenoga Svetog Križa“, kapela „Svetog Antuna“ ukrašena oltarnim slikama iz Italije, kapela „Srce Isusovo“, te skupina skulptura „Nepomuki“ na trgu Árpáda.

Blizu naselja Somogyudvarhely nalazi se nekoliko jezera nastalih na iskupu šljunka, koja su postala omiljena među ribičima. Kao simbol prijateljstva među gradovima Somogyudvarhely i Bögöz iz Rumunije pobratimljenim 1995. godine postavljena je ukrasna drvena kapija koju su izrezbarili majstori iz Transilvanije.

Posjetitelje Bélavár-a dočekuju redovi uređenih podruma, prizori neponovljive prirodne ljepote koji se pružaju s brda Kerék, okruženog bukovim šumama. Na brdu Kerék uvijek ćemo susresti nekog od vinara koji će posjetitelju ponuditi kapljicu dobrog vina iz svog podruma. Na oko 500 m od sela nalazi se mrtvaja Drave iz koje je vađen šljunak i nastalo je jezero koje mještanima služi kao omiljeno kupalište i izletišta. Važan događaj je svetkovina koja se priređuje svake godine na dan Svetog Vida.

Poučna staza „Tragom Drevnog Drveća“ postavljena je u Bélaváru 2010. godine sa ciljem upoznavanja prirodnih vrijednosti i povijesti krajolika brda Kerék, te radi prikazivanja načina gospodarenja šumom koje se provodi s ciljem očuvanja prirode u Nacionalnom parku Dunav-Drava.

Srednji dio toka Drave

Prošavši kroz BÉlavár stižemo u naselje Vízvár koje se također nalazi na obali Drave. Na mjestu današnjeg naselja sredinom 16. stoljeća nalazila se utvrda zaštićena rijekom i močvarama koje su je okruživale, no kasnije je ova utvrda spaljena i napuštena. Nešto dalje od Drave je park-šuma „Öregtölgyes” gdje pod starim hrastovima i grabovima izletnici mogu naći ugodno mjesto za odmor, a djecu očekuje igralište na otvorenom prostoru.

Od središta sela poučna staza vodi ka mjestu na obali rijeke gdje turisti koji se kanuima spuštaju niz Dravu mogu postaviti šatore. Kamp je smješten u lijepom prirodnom okruženju između rukavca rijeke i šljunčanih sprudova. Uz pomoć informativnih ploča možemo upoznati najkarakterističnije vrste plavnih staništa. Pored drugog rukavca nalazi se istraživačka kuća Nacionalnog parka, koja pruža smještaj istraživačima, ribičima i svima onima koji žele upoznati prirodne vrijednosti ovog područja.

Sljedeća postaja je Heresznye, naselje koje se prvi put pominje u povelji iz 1219. godine. Pri plovidbi niz Dravu čamcima ili kanuima ovdje se nalazi jedna od najljepših postaja. U blizini sela uz rijeku pruža se visoka obala koja tu dostiže visinu i do 25 m. U lesnom zidu pčelarice i laste bregunice kopaju rupe i gnijezde se u velikim kolonijama. Skoro uvijek se može zapaziti crna roda ili po neki orao štekavac kako kruži iznad rijeke. Uz pratnju stručnog vodiča možemo uživati u prekrasnom pogledu koji se s vrha visoke obale pruža na krivudavo korito rijeke Drave.

Prvi pisani dokument u kojem se pominje naselje Bolho potječe iz 1332. godine. Ovdje su živjeli većinom Hrvati, a početkom 20. stoljeća ova zajednica je izgubila svoj nacionalni identitet. Najvažniji događaj u selu je svetkovina koja se priređuje svake godine na dan svete Ane.

Nastavljamo put i stižemo u Baboču (Babócsa) povijesno središte ovog područja. Sredinom 80-ih godina prošlog stoljeća arheološka istraživanja su pokazala da se osim ruševina iz doba Arpada (benediktinski samostan, katedrala u gotičkom stilu) ovdje nalaze i ostaci građevina iz turskih vremena (palača i javno kupalište). O svemu ovome mogu se dobiti detaljne obavijesti u čuvarskoj kućici na ulazu u Pašin vrt. Vrijedi pogledati i lijepo obnovljenu, ogromnu katoličku crkvu.

Na rubu naselja u pravcu Barča nalazi se Zaštićeno područje Pašin vrt, koje bi s pravom moglo biti dio svjetske baštine. To je jedan od najvećih vrtova divljih narcisa u Europi i jedino je mjesto gdje u tolikom broju raste divlji narcis. Svakog proljeća pojavljuje se čudesan prizor kada cijelo područje pokriju procvjetali narcisi.

Na mjestu nekadašnjeg turskog naselja prostire se polje obraslo narcisima površine 12 ha, jedinstveno u Europi. Tu se svake godine prve subote u svibnju održava Festival Narcisa koji je poznat i van granica zemlje, te Utrka Narcisa na stazi dugoj 14 km, od Barča do Baboče.

Na otoku Erzsébet okruženom mrtvim rukavcima Drave svakako treba pogledati poučnu stazu! Od željezničkog kolodvora vodi put dug oko 3 km kojim se bez većih poteškoća može

proći autom, biciklom ili pješice. Prije negolistignemo do jedne od najugodnijih pješačkih staza na poloju, prolazimo pored svježe livade i šumskog rezervata Mérus. Uz pomoć dalekozora s osmatračnice možemo promatrati ptice, a uz malo sreće pred nama će se ukazati i divlja mačka.

Nastavljajući put od Baboče u pravcu jugoistoka stižemo do mjesta Komlošd (Komlósd). Na rubu sela otkriveni su arheološki nalazi iz kamenog doba. Na obližnjem brdu nekada je stajala utvrda, a tu su pronađeni novčići iz doba kralja Matije Korvina. Pored ovog naselja koje se sastoji od dviju ulica, uzdiže se „Bećarevo brdo”, gdje se prema predanju često odmarao i sam Bandi Patko, poznati bećar ovoga kraja.

Na putu između Baboče i Dravasenteša (Drávaszentes) svratit ćemo u mjesto Peterhida (Péterhida), radi razgledanja zavičajne kuće, crkvenog zvonika i ruševine vodenice koja je nakon reguliranja rijeke Rinje „ostala na suhom”. U blizini se nalazi pašnjak s rijetkim usamljenim drvećem, koji čuva spomen na tradicionalni način gospodarenja u stočarstvu. Ove pašnjake koji su davno nastali krčenjem šuma, u današnje vrijeme zbog smanjenog broja stoke treba umjetno održavati.

Preko Komlosda stižemo u Dravasenteš, gdje je u jesen 2004. godine otvoren Nastavno obrazovni centar „Kapija Drave“. U ovoj zgradi koja pripada Upravi Nacionalnog parka Dunav-Drava dvije su sobe na raspolaganju gostima željnim odmora. U centru za posjetitelje 2008. godine otvorena je izložba koja prikazuje prirodne ljepote i vrijednosti Drave. Pored izložbenog prostora otvoreni su kafić i restoran. U zgradi se mogu kupiti knjige, zemljopisne karte, suvenirni, a postoji mogućnost iznajmljivanja bicikala. Posebne sanitarne prostorije su izgrađene za goste koji borave pod šatorom.

Djelatnici Uprave Nacionalnog parka pripremili su raznovrsne sadržajne programe za skupine posjetitelja koji se unaprijed najave. U centru za posjetitelje prirodne ljepote područja se prikazuju putem multimedijских predavanja u dvorani koja može primiti i do 80 osoba. Na livadi iza zgrade centra nalazi se prostor za odgajanje i pokazivanje autohtonih domaćih pasmina životinja, kao što su svinja mangalica, ovce racka i cikta, koze, magarci, perad, a na pašnjaku je i stado sivog goveda.

Od centra polazi poučna staza Svježe livade, koja prikazuje živi svijet močvarnih livada, a završava se vidikovcem s kojeg se mogu promatrati ptice, u okolnim močvarama pri selidbi ponekad se pojave i rijetke i zaštićene vrste.

Područje iza Centra za posjetitelje proglašeno je 2007. godine od Uprave Nacionalnog parka područjem pogodnim za lov gdje rado očekuju domaće i strane lovce, kojima se pruža mogućnost odstrela običnog jelena, jelena lopatara, srne i divlje svinje.

Sljedeća postaja na našem putu je Barč, „prijestonica” Drave. Najveću privlačnost za turiste grad ima zahvaljujući svom prirodnom okruženju, no i u samom gradu nude se brojne mogućnosti za ugodan provod.

Posjetitelje očekuju Toplice i Rekreativni centar, riječna plaža koja se proteže od istočne strane mosta na Dravi te obližnji prostor za sportove na vodi. Oni koji žele ploviti mogu uživati u ljepotama Drave s brodice za krstarenje koja polazi iz luke, a moguć je i obilazak otoka Čomoroš (Csomoros). Hrabriji posjetitelji, nakon prethodne najave, mogu poduzeti kratku plovidbu kanuom. Među kulturne znamenitosti grada spadaju rimokatolička crkva Kralj Krist sagrađena 1806. godine i Muzej Drave koji prikazuje lokalnu povijest. Goste ljubitelje jahanja i aktivnog odmora očekuje Gostiona Hartmann s konjičkim klubom.

Sjeverno od Barča nalazi se Čokonjavišonta (Csokonyavisonta), naselje poznato po oplicama i kupalištu. No, ako prolazimo ovuda, navratimo i u rimokatoličku i reformatorsku crkvu, te u kuću u kojoj je rođen István Szabó, osnivač Partije sitnih seljaka. U ovom selu rodio se i János Xántus, po čijem je liku Karl May opisao Old Shatterhanda, junaka svojih svjetski poznatih romana.

U blizini sela nalazi se pašnjak s rijetkim usamljenim drvećem koji čuva uspomenu na tradicionalno ekstenzivno stočarstvo i zaštićen je kao prirodna vrijednost (Zaštićeno prirodno područje pašnjak u Čokonjavišonti). Ogromno staro drveće na pašnjaku (obujma stabla oko šest metara) pruža skrovište i stanište mnogim zaštićenim vrstama ptica (npr. crna roda i štekavac).

Nastavljajući put prema Pečuhu (Pécs) nedaleko od Barča vrijedi posjetiti prekrasnu mrtvaju Drave Kis-Bók koja je raj za ribiče, te park i dvorac u Középrigócu koji je pretvoren u Dom za učenike.

Neposredno uz cestu br. 6 (u blizini drugog prelaza preko tračnica) može se vidjeti hrast lužnjak star oko trista godina, a to je jedno od najstarijih stabala lužnjaka u Mađarskoj, nazvano po poznatom bečaru Bandi Patkó. Nedaleko se nalazi zanimljivo Drvo crnog bora u obliku leuta, koje je također zaštićeno. Umjetno jezero stvoreno uz potok Rigóc, tzv. Deveto jezero omiljeno je izletišta, a mnogim pticama stanište je i ljeti i zimi.

Izuzetnu prirodnu vrijednost u županiji Šomođ ima pjeskovito područje obraslo travnjacima, grmljem borovnice i cretnom vegetacijom. Ovaj osobeni mozaik staništa nazvan je „Barči borokaš”, a poučna staza polazi od parkirališta u blizini sela Daranja (Darány).

Ovdje se uz pomoć poučnih ploča u okviru ugodne šetnje možemo upoznati s živim svijetom ovog područja. Biljni pokrov je izgorio i skoro potpuno je uništen u požaru koji je 2000. godine zahvatio ovo područje. Uprava nacionalnog parka gospodari ovim područjem uz pomoć stada crne ovce pasmine racka koje ljeti pasu na travnjacima i zahvaljujući tomu održava se ovo stanište. Raznolikost staništa ovoga područja potvrđuje prisustvo travnjaka na pjesku bez vapnenca, grmlja borovnice i breze, hrastovih šuma, cretnih jezera, šuma johe na cretu. U ovom posljednjem staništu rastu kraljevska paprat i vrbolisna suručica, biljke koje se ne pojavljuju nigdje drugdje u Mađarskoj. Najraskošniji dio cretnog područja je „Jezero lopoča” (Tündérrózsás-tó) bogato vegetacijom plutajućih vodenih biljaka, od kojih je najdekorativniji bijeli lopoč, zaštićena vrsta. Ova su cretna jezera pod strogom zaštitom, posjet je moguć samo uz pratnju stručnog vodiča!

Nastavljajući put od Daranja u pravcu juga, stižemo u Dravatamaši (Drávatamási). Ovo naselje krajnja je postaja na krstarenju brodićem koji polazi iz Barča. Pri spuštanju kanuom ili čamcem na vesla svakako treba zastati ovdje i potražiti Nastavno-obrazovni centar Nacionalnog parka, gdje se prethodno najavljenim skupinama posjetitelja nudi bogat i raznolik program. Ugodan predah i nezaboravan ugođaj pružaju posjeti mrtvajama, mjestima koja su omiljena među ribičima.

Omladinski Hotel „Selymes Durbinscs” izuzetno je pogodno mjesto za održavanje šumskih škola i ljetnih logorovanja.

Tijekom ljeta 2006. godine arheolozi su pronašli u dubinama korita rijeke Drave u blizini naselja Dravatamaši nekoliko vrijednih nalaza iz doba turskih osvajanja. Otkriveno je više od dvadeset čamaca napravljenih od izdubljenih trupaca, ostaci dviju vodenica, te različiti uporabni predmeti.

Istočni dio toka Drave – Ormanšag (Ormánság)

Na Podravskoj nizini nekada široko rasprostranjene šume tvrdih listača hrastajasena-brijesta danas se prostiru tek u vidu mozaika. Pošumljenost područja uz rijeku u vrijeme doseljavanja Mađara vjerojatno je bila oko 60-80%. Na mjestu iskrcenih šuma nastale su močvarne livade koje su iskorištavane kosidbom ili ispašom.

U Podravini je postojala tradicija sakupljanja divljeg voća, ljekovitog bilja i gljiva, pčelarstvo, ribarstvo, voćarstvo, uzgoj stoke ispašom, kuhanje lužine u šumama tvrdih listača, izrada predmeta od mekog drveta i obrt vezan za plavne šume mekih listača, izrada predmeta pletenjem rogoza i vrbovog pruća, mnogostrana uporaba trske, dubljenje drvenih korita, rezbarenje drvenih kuhača, izrada čamaca - sve je to bilo svojstveno za područje uz Dravu.

Idući od naselja Dombol (Kastélyosdombó) stižemo u selo Lukovišće (Lakócsa) gdje možemo pogledati hrvatsku zavičajnu kuću. Južno od Lukovišća u naselju Brlobaš (Szentborbás) u okviru IPA prekograničnog programa suradnje Mađarske i Hrvatske i projekta Dvojezičnog ekološkog odgoja u Podravini, osnovan je novi nastavni centar. Učenici se mogu upoznati s prirodnim vrijednostima Podravine, a također i s kulturnom i etnografskom baštinom pograničnih područja dviju susjednih zemalja. U blizini zgrade centra 1996. godine proglašen je Nacionalni park. S obližnje visoke obale pruža se fantastičan pogled na krivudavo korito Drave.

U uređenoj glavnoj ulici Martinaca (Felsőszentmárton) sačuvana je uspomena na tradicionalno seosko graditeljstvo. Tu se još može vidjeti kuća građena na gredama „na početku“ s pomoćnim zgradama u domaćinstvu. Južno od sela nalazi se jezero „Mrtvica“ bogato ribom i zbog toga omiljeno mjesto među ribičima. Lokalnu zaštitu uživa pašnjak s prorijeđenim starim drvećem.

Ako odavde krenemo ka sjeveru, u blizini sela Markovce (Markóc) naići ćemo na močvaru koja je zahvaljujući bogatom i raznolikom biljnom i životinjskom svijetu zaštićena lokalnim stupnjem zaštite. Lokalnu zaštitu uživa i pašnjak s prorijeđenim starim drvećem koji se nalazi na rubu sela Fok (Drávafok).

U selu Fok (Drávafok) treba pogledati katoličku i reformatorsku crkvu, te Udrugu Ormánság koja posjetiteljima nudi programe vezane uz bio-gospodarenje i alternativne izvore energije.

Istočno od Foka smješten je Bogdašin (Bogdása) u kojem se nalazi jedna od najstarijih katoličkih crkava ovog kraja, građena u 15. stoljeću. Svakako se mora pogledati spomen-obilježje koje je izradio Győző Szatyor, umjetnik grafičar, kipar i etnograf koji tu živi. Radionicu - atelje ovog umjetnika moguće je posjetiti uz prethodnu najavu. Seoska kuća je stara, ali dobro očuvana zgrada građena u tradicionalnom seoskom stilu s dugačkim, otvorenim tremom.

Prirodne vrijednosti sela su obližnja močvara i pašnjak s porijedeđenim starim drvećem. Izuzetno zanimljiva je skupina drveća stara oko 400 godina.

Nastavljamo put ka Šeljину (Sellye), najvažnijem naselju u Ormanšagu, tj. u Po-dravskoj nizini uz lijevu obalu Drave u mađarskoj Baranji. Na trgu Republike (Köztársaság tér) nalazi se jedini povijesni spomenik kulture – barokni dvorac Draskovich. U parku koji okružuje dvorac raste 355 vrsta drveća, zastupljene su gotovo sve vrste četinara porijeklom iz Kanade pa sve do Kine. Pristup u park je slobodan. Na trgu ispred dvorca nalazi se Muzej Ormanšaga koji nosi ime Géza Kiss, a ispred kuće stoji spomenik ovom znamenitom liku Šeljina. Tu se još može vidjeti kuća građena na gredama „na počeku“ koju su ovamo pre-nijeli iz naselja Ostrovo (Csányoszró). Ne zaboravimo pogledati zvonik iz sela Gyöngyfa i jedinu crkvu u Mađarskoj s tri tornja, građenu u neogotičkum stilu. Svakako vrijedi potražiti plažu i termalne toplice, a za vožnju čamcem jezero Csónakázó. Informacije o lokalnim atrakcijama, programima i događanjima za-interesirani mogu dobiti u gradskim turističkim i informativnim biroima.

Ormanšag krije u sebi raznolike ljepote. Pored toplica nalazi se kamp Hársfa u kojem je moguće jahati, voziti bicikl, iznajmiti auto za obilazak ovog područja.

Idući iz Šeljina (Sellye) prema Dravi stižemo u Ivanidbu (Drávaiványi), selo koje je poznato po reformatorskoj crkvi s oslikanim stropom od drvenih ploča. Strop ove crkve ukrašen je s 167 drvenih ploča, a zanimljivo je da je u cijelom Ormanšagu jedino tu prisutan figurativni način ukrašavanja. Postoje mogućnosti za kampiranje turista koji dolaze biciklom, a uređene su posebne sanitarne prostorije.

U pravcu Starina (Drávasztára) svakako treba svratiti u selo Drvljanci (Révfa), jedino selo u okviru područja Nacionalnog parka. Naselje koje je izgrađeno na bežuljku uzdignutom iznad poloja, sada nema nijednog stalnog žitelja, nego je poprimilo karakter odmarališta.

Nastavljajući put stižemo u Starin (Drávasztára) gdje je radi očuvanja baštine Hrvata koji naseljavaju ovo područje uređena spomen soba koja prikazuje predmete koji su u prošlosti bili u svakodnevnoj uporabi. Nemojte propustiti da pogledate pristanište odakle se pruža divan pogled na jednu od većih zavoja korita Drave. Lučica je omiljeno mjesto za ribolov. Ljeti ovamo dolaze skupine turista koji brodom krstare Dravom. Seoska krčma nudi domaće specijalitete hrvatske kuhinje iz ovoga kraja, a moguće je iznajmiti i zaprežna kola koja goste odvoze do crkve u obližnjem selu Ivanidbi (Drávaiványi)

Na ulazu u selo dočekuju nas stari hrastovi, drevni primjerci lužnjaka. U blizini se nalazi mrtva-ja Vájás gdje se od bogatog i raznovrsnog živog svijeta može izdvojiti strogo zaštićena vrsta orao štekavac, crna lunja, a od biljaka zaštićena močvarna kruščika.

Krenuvši prema sjeveru i prošavši kroz naselje Hirics stižemo u Vajslovo (Vajszló), „prijestonicu“ područja Ormánság, jedno od najranije utemeljenih naselja stvorenih u vrijeme doseljavanja Mađara u ove krajeve. U središtu naselja nalazi se Spomen knjižnica i Muzej *János Kodolányi* gdje je prikazan životni put ovog pisca, a također je prikazan jedan šumarski ured s početka 20. stoljeća. Rimokatolička i reformatorska crkva sagrađene su u 18. stoljeću. Ovi krajevi su poznati po uzgajanju kvalitetnih lubenica.

U blizini Vajslova kanal Okor uljeva se u rječicu Fekete-víz čije je korito također dobrim dijelom regulirano. Prirodne vrijednosti ovog područja predstavlja pašnjak s prorijedenim starim drvećem i jedan dio šumskog rezervata Bükkhát. Među rijetke predstavnike ovdašnje ornitofaune spadaju strogo zaštićene vrste crvena lunja i crna roda.

U okolnim naseljima (Kórós, Adorjás, Kémes, Kovácshida) vrijedi pogledati reformatorske crkve koje su također ukrašene oslikanim stropom od drvenih ploča. U Kemešu je moguće pogledati i kuću - zavičajni muzej.

Između obližnjih sela Cun (Cún) i Saporca (Szaporca) nalazi se jedno od najvrijednijih područja Nacionalnog parka – Mrtvaja kod Cun-Saporce. Površina otvorene vode je mala, znatno je smanjena zbog sve većeg obrastanja trskom i grmastim vrbama. Ova su staništa pogodna za život raznih vrsta biljaka i životinja. Ima ovdje i šuma mekih listača vrba i topola i šuma tvrdih listača. Mrtvaja je važno stanište za ptice. Tu se može vidjeti npr. siva čaplja, čaplja danguba, čapljica voljak, bukavac i pčelarica.

U naselju Cun izgrađeno je nadkriveno odmorište gdje se turisti koji ovuda prolaze biciklom mogu skloniti od kiše. Nastavljajući put kroz Harkanj (Harkány), čuven po ljekovitim toplicama, stižemo u Šikloš (Siklós). U ovom gradu tvrđava je najznačajniji spomenik kulture. Obnovljena *Malkoč-bej džamija* podsjeća na turska vremena. Vrijedi pogledati i srpsku pravoslavnu crkvu, čiji je ikonostas jedinstven po ljepoti. U gradu postoje i toplice. Na jugoistočnom djelu utvrde stoji srednjovjekovna župna crkva s pripadajućim samostanom. U zgradi samostana smješten je Kreativni centar Keramičara s stalnom izložbenom postavkom. Obližnje naselje Máriagyúd je poznato hodočasno mjesto. Istočno od crkve nalazi se „Sveti izvor“ čiju su vodu hodočasnici odnosili u vrčevima ovdašnje izrade. Za izletnike je izgrađeno odmorište na otvorenom prostoru opremljeno sanitarnim prostorijama.

Ako kod Harkanja skrenemo prema jugu doći ćemo u Sabloč (Drávaszabolcs). Umjesto mosta srušenog za vrijeme drugog svjetskog rata izgrađen je novi most, koji je pušten u promet 1974. godine. Tom prigodom otvoren je i granični prijelaz koji služi i kao službeni granični prijelaz za brodove. Pored graničnog prijelaza brodice „Szírén“ stoji na raspolaganju svima koji žele osjetiti poseban ugođaj plovidbe na Dravi. Nakon plovidbe na rijeci svakako posjetite neki od podruma na vinskoj cesti Vilanj-Šikloš.

Nastavljajući put preko naselja Gordiša (Gordisa) stižemo u Mać (Matty). Istomeno jezero (Matty) pogodno je za ribolov i za sportove na vodi. Obližnji salaš Lantos sa tradicionalnim mađarskim seoskim dvorištem goste dočekuje s bogatim programima i ukusnim jelima.

Idući prema Dravi svakako svratite u „Spomen Park Ptica u Maću“, gdje možete pogledati ukrašene stubove postavljene u znak sjećanja na ptice koje su se ranije gnjezdile, a u posljednje vrijeme su nestale s područja Mađarske.

Na obali rijeke posjetitelje očekuje poučna staza „Keselyősfapuszta“ odakle se pruža pogled na suprotnu obalu i šumski rezervat kormorana s kolonijama ovih bučnih ptica.

Izdaleka se vidi brdo Saršomljo (Szársomlyó) koje je strogo zaštićeno područje. Na vrhu brda u srednjem vijeku stajala je utvrda, čije se ruševine još i danas vide.

Ovo je područje ugroženo kopanjem vapnenca unatoč tomu što je vađenje kamena ograničeno. Brojne strogo zaštićene vrste tu nalaze pogodne uvjete za život, a ne pojavljuju se nigdje drugdje u Mađarskoj. Takve su npr. biljke: mađarski mrazovac, dunjica orubljena, maleni volod, planinska čuvarkuća, a od životinja zmija stepski guž. Posjet ovom strogo zaštićenom području moguć je samo uz pratnju stručnog vodiča zaposlenog u Nacionalnom parku.

Na istočnom dijelu podnožja brda Saršomljo, uz put koji vodi u Vilanj, nalazi se Park skulptura u Nadharšanju (Nagyharsány), gdje posjetitelji mogu vidjeti skulpture od kamena izložene na otvorenom prostoru. Na južnim obroncima uzgajaju sorte vinove loze od kojih se pravi crno vino tradicionalno dobre kvalitete. Sljedeće odredište na našem putovanju po vinskoj cesti Vilanj-Šikloš je Vilanj, poznat prije svega po crnom vinu, a nosi titulu „Grada Grožđa i Vina“. Osim vina nude se i mogućnosti za smještaj u pansionima i gostinskim kućama. U nizu podruma koji su zaštićeni spomenik kulture nalazi se i Muzej vina, gdje su u nekadašnjoj prostoriji za ubiranje desetine prikazana oruđa i predmeti vezani za tradiciju vinarstva. U Vilanju je Rimokatolička crkva izgrađena u 15. stoljeću. Iza crkve je bivši kamenolom Templom-hegyi, koji je zaštićeno prirodno područje, a posjetitelje ovdje očekuje poučna staza koja prikazuje geološke vrijednosti ovoga područja.

Dionica Drave u Hrvatskoj od Legrada do ušća u Dunav

Drava je jedna od posljednjih istinski očuvanih nizinskih rijeka u Europi; njezini rukavci, sprudovi i ostali divlji dijelovi zaustavljaju dah. Nakon ulijevanja Mure, Drava se značajno proširuje te postaje prava nizinska rijeka koja meandri- ra. Za ljetnih mjeseci nasmiješi se „pravo lice” Drave. Kad se voda povuče, kao čarolijom izrone sprudovi koji su postali simbol Drave. Ovi su sprudovi mjesta gniježđenja vrlo rijetkoj ptici, malim čigrama.

Od starih meandera u koprivničkom kraju nastali su rukavci, najočuvaniji na cijeloj rijeci. S jedne strane je veliki rukavac kod Komatnice i Gabajeve grede. Na nekim mjestima je ovaj ru- kavac prilično širok, nalik na glavni tok rijeke. Između rukavca i matice stvoren je lijepi mozaik staništa kao što su šumarci, pašnjaci, vrbaci, gdje se okupljaju srne i jeleni.

Uz rukavac se priljubilo raštrkano selo Novačka, koje je od nekadašnjih ljetnih sto- čarskih konaka vremenom postalo stalno naselje. Ovakav sklad ljudi i prirode sli- kari naivne umjetnosti pronijeli su po svijetu dočaravajući krajolik i način života uz rijeku. Slike Mije Kovačića prikazuju kako su Podravci živjeli od rijeke, sjekli trsku i rogoz, lovili ribu i krali ptičja jaja iz gnijezda ptica močvarica. Iako slikare naive nala- zimo po cijeloj Podravini, najviše ih je u Hlebinama, selu s dvije umjetničke galerije.

Dalje nizvodno otvara se pogled na šumu hrasta lužnjaka. Drveni dživovi šume Repaš rastu ovdje kao rijetko gdje u Hrvatskoj. Repaške šume prostiru se na površini od oko 3500 ha. Okružena gustom šumom, uz samu mađarsku granicu, nalazi se jedna od najočuvanijih mrtvaja uz Dravu. Polukružnog je oblika, nastala od nekadašnjeg dravskog meandra kojeg je Drava napustila kada je promijenila tok. Prigrllile su ga životinje – čaplje, patke, liske, kornjače, ribe i mnoge druge. Mrtvaju polako osvaja vodena vegetacija te je na dobrom putu da je opet proguta šuma. Do tada lopoči, lokvanji, trska, rogoz, biljka mesožderka mješinka i druge ukrašavati će ovu vodu. Rijeka dalje nastavlja svoj vijugavi put rukavcima i mrtvajama. Priroda i dalje vlada, tek se tu i tamo ukaže kakva kućica, ribič ili polje.

Strmo se uzdiže lijeva obala na mađarskoj strani kod Vizvara, a široko područje desne obale prije stotinjak godina bila je „Hrvatska Sahara”, prostrani Podravski peski, pješčana nakupina koju je rijeka donijela krajem posljednjeg ledenog doba, za vrijeme velike erozije zbog otapanja ledenjaka. Kod Pitomače polako počinje promjena – šljunak je sve rjeđi i sve se više miješa s pijeskom. Takvu obalu nalazimo kod Križnice. Do nje se može samo pješice preko visećeg mosta ili vozilom na skele. Drava je ovdje meandrirala na poseban način što se na satelitskoj snimci uočava po granici u obliku prstiju šake. Danas su to mrtvaje, a Drava prolazi tik uz njih. Do ovog komadića Hrvatske s lijeve strane rijeke, osim domaćih ljudi, danas sve više dolaze turisti.

Od Virovitice Drava je prilično „ispravljena“ regulacijama koje su provedene sredinom 19. stoljeća. Zbog dubokog korita rijeka je veći dio godine plovna, pogotovo za manja plovila. Šarena polja stisnula su rijeku s obje strane, iako se to sa same rijeke ne vidi, nego se stiče dojam da rijeka prolazi šumskim krajolikom. Na kartama i satelitskim snimkama još se uočavaju polukružne mrtvaje, male oaze prirode usred oranica. Posebno su česte između Novog Gradeca i Detkovca. Kod obližnjeg Budakovca su Svjetski fond za zaštitu prirode (WWF) i Program za razvoj Ujedinjenih naroda (UNDP) provodili projekt revitalizacije ovih mrtvaja kao značajnih prirodnih prečistača voda, no one se suše kao posljedica opadanja nivoa podzemnih voda, do čega dolazi uslijed regulacija. Sam Budakovac se razvio unutar i oko mrtvaje, dio sela unutar meandra zove se Pešta po mađarskim stanovnicima ovog sela. Kod Sopja je lijepa pješčana plaža i izletište. Most i obližnji granični prijelaz najavljuju gradić Donji Miholjac u kojem se nalazi dvorac Mailáth, a tu su i veliki ribnjaci, središta gospodarske proizvodnje, ali i biološke raznolikosti. U blizini je i manji Ornitološki rezervat Potpanj.

Na svom sedamdesetom kilometru Drava se odvaja od državne granice, na lijevoj obali počinje Hrvatski dio Baranje koji prati rijeku sve do ušća u Dunav. Drava na ovoj dionici ponovo poprima svoj prirodni dinamički karakter. Širi se i opet meandrira, a prate je široki pojasevi ritskih šuma. Rukavci i otoci daju ovom krajoliku osebujan karakter. Pješčani sprudovi za vrijeme niskog vodostaja imaju posebnu draž, ali to nije sve: čaplje, pastirice i kulici ovdje nalaze i hranilišta i gnjezdilišta.

Naselja, a time i poljoprivredne površine su podalje od Drave. Jedino se Belišće i selo Nard približavaju rijeci. Kroz grad Belišće osim Drave prolazi i Karašica, a kroz prigradsko naselje prolazi rijeka Vučica. O značaju rijeke za Belišće govore kajakaški i kanuistički klubovi; iz njih je potekao najtrofejniji hrvatski kanuist, Matija Ljubek. Dalje nizvodno, s desne strane, Karašica se približava Dravi, ali se dio vode odvaja, preusmjerava u rukavac i tek nekoliko kilometara dalje ulijeva se u Dravu. Vikendaško naselje kod Josipovca i sve učestaliji promet čamaca najavljuju da se Drava približava Osijeku, prvom velikom naselju poslije Varaždina. Slavonski barokni grad-tvrđava iz 18. stoljeća danas je središte noćnog života Osijeka; Tvrđa sva blješti s desne obale grada, dok je sadašnje urbano središte smješteno nekoliko stotina metara uzvodno. Za razliku od Varaždina, Osijek je gradio život uz rijeku, što se vidi po privrženosti Osječana Dravi, njenim obalama, šetalštima i lučici. Na usidrenim brodovima-restoranima savršeno se može uživati u ugođaju na rijeci. Sa suprotne strane grada nalaze se bazeni i kupalište Kopica, zoološki vrt, do kojih se može doći pješačkim mostom, ali i malim kompom kako Osječani nazivaju skelu.

Nakon Osijeka Drava teče još 19 kilometara prije nego što se ulije u Dunav. S lijeve strane je divlji Kopački rit, a s desne strane su ritske šume koje počinju odmah iza riječne luke Nemetin. U vrijeme proljetnih poplava rijeka pokazuje svoje iskonsko lice, samo zelenilo i voda iz kojih se odvajaju rukavci koji, zalaze i razlijevaju se po okolnim šumama, u neke od šuma se može doći samo čamcem. Vikend-naselje Ušće nalazi se na desnoj obali samog ušća Drave u Dunav. Nastalo je pedesetih godina prošlog stoljeća, ali ubrzo se pročulo među ribičima po izvrsnom ribolovu. Zbog blizine Dunava i Kopačkog rita – ogromnog mrijestilišta – to područje je izuzetno bogato ribom. Na Ušću se uz riblji paprikaš „fiš“ mogu čuti priče o rekordnim ulovima i tehnikama ribolova.

Konačno, nakon dugog puta, Drava se ulijeva u veliki Dunav. Iz zraka se najbolje vidi kako se još ne predaje, kako njezine tamnije, bistrije vode dugo odolijevaju smeđim vodama Dunava.

U neposrednoj blizini Kopačkog rita, na rubu plavnih šuma nalazi se ekološki centar Zlatna Greda, mjesto održavanja zanimljivih i sadržajnih programa. Skupinama posjetitelja ovdje su na raspolaganju nadkriveni paviljon, jedna manja učionica za 30 osoba i jedna veća dvorana koja može primiti 50 osoba. Sudionici organiziranih terenskih programa mogu se upoznati s prirodnim vrijednostima, zemljopisom, poviješću i gastronomskim specijalitetima užeg i šireg okolnog područja.

- 1** Dráva Kapu Bemutatóközpont - Izložbeni centar „Kapija Drave“
- 2** Drávatamási Oktatási Központ - Nastavno-Obrazovni centar u selu Dravatamasi
- 3** Szentborbási Oktatási Központ - Nastavno-Obrazovni centar u Brlobašu
- 4** Szársomlyó - Saršomljo
- 5** Fehér Gólya Múzeum - Muzej Bijele rode
- 6** Mohácsi Történelmi Emlékhely - Povijesno spomen obilježje u Mohaču
- 7** Tettyei Mésztfufa-barlang - Špilja u brdu Tettye
Pintér-kert Arborétum - Pinterov vrt-Arboretum
Tettye Oktatási Központ - Nastavno-Obrazovni centar „Tettye“
- 8** Abaligeti-barlang - Pećina u Abaligetu
Denevérmúzeum - Muzej šišmiša
Mészégető-források barlangja - Pećina s izvorima
- 9** Élet az ártéren kiállítás - Izložba „Život na poloju“
- 10** Zlatna Greda Ökocentrum - Ekološki centar „Zlatna Greda“
- 11** Kopácsi-rét Bemutatóközpont - Izložbeni centar Kopački rit

1 Bemutatóhelyek – Izložbeni prostori

 Határátkelő – Granični prijelaz

 Duna-Dráva Nemzeti Park – Nacionalni Park Dunav-Drava

 Tájvédelmi Körzet – Zaštićeni krajobraz

 Kopački-rét – Kopački rit

Információk | *Informacije:*

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság *Uprava Nacionalnog parka Dunav-Drava*

H-7625 Pécs, Tettye tér 9.

T.: +36 (72) 517 200 | E-mail: dunadrava@ddnp.kvvm.hu

www.ddnp.hu

Zlatna Greda Ltd. Tourist Agency

Sjenjak 48

31000 Osijek, Croatia

T.: +385 (0)31 565 180 | F.: +385 (0)31 565 182

M.: +385 (0)91 4211 424 | E.: info@zlatna-greda.org

www.zlatna-greda.org

Felelős kiadó | *Naklada:*

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság
Uprava Nacionalnog parka Dunav-Drava

Závoczky, Szabolcs igazgató | *direktor*

DDNPI Turisztikai és Közkapcsolati Osztály | Zeleni Osijek

Uprava Nacionalnog parka Dunav-Drava

Odjel za turizam i komunikacije

Purger, Dragica

Kres, Endre

Ujvári, Zsolt (DDNPI) | Szalai, Miklós

DDNPI archívum, Zeleni Osijek archívum

DDNPI arhiv, Zeleni Osijek arhiv

Szöveg, szerkesztés | *Tekst, uređivanje:*

Fordítás | *Prijevod:*

Lektorálta | *Lektor:*

Térkép | *Karte:*

Fotók | *Fotografije:*

Tördelés | *Prijelom:*

Nyomda | *Tisak:*

MarkCon Kommunikációs Kft.

Duplex Rota Nyomdaipari és Szolgáltató Kft.

Készült az IPA Határon Átnyúló Együttműködési
Program támogatásával.

*Objavljuje ovog izdanja omogućeno je uz finansijsku
potporu IPA Programa prekogranične suradnje.*

Minden jog fenntartva!

Sva prava zadržana!

Pécs, 2011.

Pečuh, 2011.